

Biotoopverbetering

Foto: Robert-Jan Asselbergs

Zorgen voor broodnodige variatie

Foto: Robert-Jan Asselbergs

Het welzijn van de fauna draait om voedsel, dekking en rust, waarbij geldt dat iedere diersoort zijn eigen eisen stelt. Net zomin als wij allemaal in hetzelfde restaurant gaan eten of steeds hetzelfde eten bij de supermarkt halen. Vrij vertaald: variatie zorgt voor welbevinden. Rini Smits van SBNL geeft tips om die broodnodige variatie in het veld te kunnen bewerkstelligen.

Wat heb ik, wat kan ik en wat wil ik? Het antwoord op de eerste vraag kan alleen maar worden beantwoord door in het veld rond te kijken, waarbij de jaarlijkse fauna-inventarisatie het uitgangspunt vormt. Welke wildsoorten heb ik, wat is er de afgelopen jaren geteld (en geschoten), hoe is de ontwikkeling? Daarnaast zijn de volgende vragen van belang:

- Hoe ziet het huidige grondgebruik er uit en wat zijn de ontwikkelingen?
- Zijn er recreatieve ontwikkelingen (dorpsommetjes/honden uitlaatrondjes)?
- Waar liggen landschapselementen of bosjes en hoe is hun conditie?
- Waar zijn mogelijkheden voor een overhoekje (bijvoorbeeld op plekken die niet rendabel zijn voor landbouw)?

Het antwoord op de vraag 'wat kan ik?' vraagt al wat meer denkwerk. Een jachtveld met alleen maar intensief beweide of gemaaid gras of graanverbouw heeft een zeer beperkte variatie.

Een goede relatie met de eigenaar/grondgebruiker is dan een voorwaarde om hier en daar toch wat ruigte te laten ontstaan die minder intensief wordt bewerkt (factoren rust en dekking). Kleinschalige gebieden met akkerbouw en veeteelt geven weer een ander beeld. Niet alle sloten vallen bijvoorbeeld onder de waterschapskeur om jaarlijks gemaaid te moeten worden. Houtsingels worden soms als hinderlijk ervaren in relatie tot de naastgelegen landbouwgewassen (schaduw). Hoogopgaand en hol van binnen geven ze weinig tot geen dekking en schuilgelegenheid. De eerste meters naast een bosje geven minder gewasopbrengst: afzetten van de bosrand en inzaai van een akkerrand behoren hier wellicht tot de mogelijkheden. De vraag 'wat wil ik?' kun je alleen zelf beantwoorden. Biotoopverbetering gaat niet vanzelf, je moet er wel voor op pad. Bedenk dat je gezamenlijk, bijvoorbeeld in WBE-verband, veel meer kunt dan in je eentje!

Hagen en singels

Hazen hebben een andere biotoop dan fazanten of reeën. Het zou te ver voeren om hier alle soorten te bespreken, maar

Kardinaalsmuts, een ruime groeimogelijkheid aan de rand van de singel zorgt voor vitaliteit. Roodborstjes zijn er dol op

Gelderse roos, bedragend in de herfst. Naast volop voedsel, een lust voor het oog

Phacelia op maïskuil. Ieder hoekje kan een bijdrage leveren aan voedsel en dekking

De hondsroos maakt deze singel tot een bijna ondoordringbare vesting. Ideale broed- en schuilgelegenheid voor de fazant

zoals gezegd zijn voedsel, dekking en rust de gemeenschappelijke factoren. Waar een ree zijn benodigde vocht haalt uit de planten die het aast, heeft een fazant drinkplaatsen nodig om voldoende water (tot wel 1,5 liter) op te kunnen nemen. Dekking en rust in de voortplantingsperiode zijn voor de fazant van essentieel belang. Het nest moeten verlaten ten gevolge van verstoring kan funest zijn voor de eieren of kuikens. Mooie struweelhagen langs drukke wandelroutes hebben daarom maar een zeer beperkte waarde voor bodembroeders.

Groene oase: een afgezette houtsingel te midden van landbouwpercelen. Nut en noodzaak!

Ligt zo'n haag echter midden in het veld, dan is het een waar paradijs voor de pas uitgekomen kuikens die de eerste weken aangewezen zijn op eiwitrijk voedsel. Dit kunnen ze in ruime mate vinden onder het afgefallen blad in haag of singel, die bovendien veiligheid bieden voor vliegende predatoren. Een haag of singel met een ruime variatie aan besdragende soorten is daarbij ideaal. Bloeiende struiken trekken insecten aan, die op hun beurt weer als voedsel dienen voor een groot scala aan akkervogels.

Natuurcompensatie met aanplant. Wanneer de struiken een paar jaar ouder zijn, zorgen ze voor dekking en voedsel. Plantafstand 1,25 meter

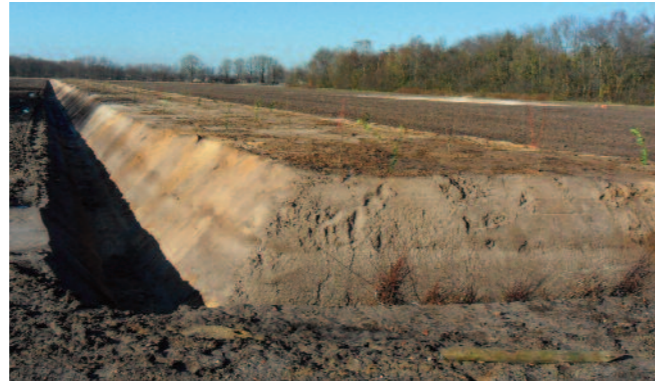
De bessen vormen een welkome voedselvoorraad tijdens de schrale winterperiode. Soorten als meidoorn, sleedoorn, wegedoorn, vuilboom, rode kornoelje, Gelderse roos en kardinaalsmuts gedijen op bijna alle grondsoorten.

Overblijvers

Bij het afzetten van houtsingels is het zinvol om deze soorten niet met de rest van het hakhout af te zagen, maar ze hier en daar als overblijver te sparen. Doordat ze vrij komen te staan, kunnen ze zich tot prachtige struiken ontwikkelen die voor een overdaad aan voedsel zorgen. Bijkomend voordeel: ze bieden onder meer voor fazanten een veilige slaapplek. In open bosjes (licht!) kan braam zich goed ontwikkelen. Deze wintergroene struik wordt door het wild graag aangenomen, bovendien biedt braam goede schuil- en broedmogelijkheden. Bramen zijn gemakkelijk (en daardoor goedkoop) te vermeerderen: door het afleggen van een twijg schiet deze wortel. Door vervolgens deze aflegger in het voorjaar uit te steken en te herplanten heb je snel het gewenste resultaat.

Aanvulling op het menu

Biotoopverbetering betekent het verbeteren van de leefomstandigheden van het wild. Variatie in voedsel draagt in belangrijke mate bij aan gezonde dierpopulaties. Dat geldt zeker voor fauna-akkers en -randen. Faunarandjes op diverse plaatsen is vele malen beter dan één grote akker. Wanneer ze op verschillende tijdstippen of met verschillende mengsels worden ingezaaid, bieden ze bovendien continuïteit in voedselaanbod. Verspreide aanleg vermindert tevens de kans op predatie en stroperij. ■

Verplichte natuurcompensatie bij de aanleg van een golfbaan. Een wal, beplant met struiken, droge sloten, kruidenrijk grasland en enkele wilde fruitbomen, zorgt voor een verrijking van de biotoop

Een houtwal, een jaar na het afzetten. Beheer is noodzakelijk om voor voldoende dekking te zorgen

Bomenrij met ruigte. Maïs groeit onder de bomen toch niet. De verruiging zorgt ook in de winter voor schuilmogelijkheden in het verder zo open landschap

Faunamengsels

Als het om biotoopverbetering gaat, is er geen eenduidig recept. Probeer zoveel mogelijk kansen te benutten en onderzoek de mogelijkheden tot samenwerking. Om het wat gemakkelijker te maken heeft SBNL samen met de firma Hofman enkele specifieke faunamengsels ten behoeve van haas, patrijs/fazant, ree/grofwild samengesteld. Daarnaast kun je via info@sbnl.nl twee handige naslagwerkjes aanvragen:

- *Aanleg en beheer van kleine landschapselementen*
- *Brochure faunamengsels*